

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/140
Toplantı Tarihi/Sayısı : 3.9.2024/50
Karar Numarası : 2024/872
Başvuran : M. A. Z.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Ereğli (Konya) T Tipi Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, Kurum doktoru tarafından 3 aydır nöroloji bölümüne sevki yapılmadığından hastalıklarının tedavisi amacıyla kullanmış olduğu ilaçları alamadığı, Kurum doktorunun kasıtlı olarak hastaneye sevkini engellediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 5 yıldır narkolepsi ve katapleksi hastalıklarının olduğunu ve tedavi amaçlı ilaç kullandığını, hastalıkları sebebiyle gün içerisinde aşırı ölçüde uyduğunu, Kurum doktoru tarafından 3 aydır nöroloji bölümüne sevki yapılmadığından ilaçlarını alamadığını,

b. Kurum doktorunun kasıtlı olarak hastaneye sevkini engellediğini, Kurum doktorunun hastaneye sevklerde çifte standart uyguladığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Ereğli (Konya) T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü yazılı görüşünde özetle;

a. Başvuran hakkında düzenlenen izahat raporu ve sağlık evraklarının onaylı suretlerinin yazı ekinde sunulduğu,

b. Başvuranın 7/1/2023 tarihinde Kuruma alındığı, 9/1/2023 tarihinde ilk muayenesinin yapıldığı, sonrasında ise 7/1/2023-11/1/2024 tarihleri arasında; miyalji, gastro-özofajial reflü, vitamin eksikliği, gastrit, dermatit, özefajitiz, üst solunum yolları enfesiyonu, epilepsi, konjiktivit ve otitis externa rahatsızlıklarına istinaden toplam 52 defa Kurum revirine çıkartılarak muayenelerinin yaptırıldığı ve ilaç reçete edildiği, reçete edilen ilacın kendisine elden teslim edildiği,

c. Başvuranın, 9/1/2023 ile 1/12/2023 tarihleri arasında 37 defa Kurum aile hekimine müracaat ederek muayene olduğu ve ilaç reçetesi tanzim edildiği, bunun dışında ortopedi, dahiliye, cildiye, göğüs hastalıkları, kulak burun boğaz, psikiyatri, genel cerrahi, diş ve acil polikliniğine 26 defa sevki sağlanarak başvuran ile ilgili muayene ve tetkik yapılarak ilaç raporu tanzim edildiği,

ç. Başvuranın, 8/8/2023 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesi acil polikliniğine sevki sağlanarak muayenesinin yapıldığı ve acil hekimi tarafından nöroloji polikliniğine sevk edildiği, 9/1/2023 tarihinde Kurum aile hekimi muayenesi ardından Ereğli Devlet Hastanesi nöroloji polikliniğine sevk edildiği, 16/1/2023 tarihinde Ereğli

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Devlet Hastanesi nöroloji polikliniğine sevki sağlanarak muayenesinin yapıldığı ve başvuranın kendi rızası ile tetkik yaptırmak istemediği, bu nedenle ilaç reçete edilerek 2 ay sonra kontrol önerildiği, 24/3/2023 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesi nöroloji polikliniğine kontrol randevusu için sevkini sağlandığı, muayenesi yapıldığı ve ilaç reçetesi düzenlenerek 3 ay sonra kontrol önerildiği, 4/5/2023 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesi nöroloji polikliniğine kontrol randevusu için sevk sağlanarak muayenesinin yapıldığı ve ilaç reçetesi düzenlendiği, 15/8/2023 tarihinde Kurum aile hekiminin muayenesinin ardından “epilepsi teşhisi ile takipli hasta” ön tanısı ile Ereğli Devlet Hastanesi nöroloji polikliniğine sevkini sağlandığı, muayenesinin yapıldığı ve ilaç reçetesi düzenlendiği, 24/11/2023 tarihinde Kurum aile hekimi muayenesinin ardından Ereğli Devlet Hastanesi nöroloji polikliniğine sevkini yapıldığı, 29/11/2023 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesi Nöroloji Polikliniğine sevk planlanarak muayenesinin yapıldığı, 4 ay sonra kontrol önerildiği, 10/8/2023 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesi ortopedi polikliniğine sevk sağlanarak muayenesinin yapıldığı ve uzman hekim tarafından nöroloji polikliniği kontrolünün uygun görüldüğü,

d. Başvuranın dış, psikiyatri, genel cerrahi, nöroloji ve engelli sağlık kurulu poliklinikleri olmak üzere toplamda 6 tane bekleyen sevk planlaması bulunduğu, başvurana ait sağlık işlemlerinin bu planlamalar dahilinde hassasiyetle takip edildiği,

e. 29/11/2023 tarihinde Kurum aile hekiminin muayenesinin ardından yaptığı sevk ile Ereğli Devlet Hastanesi nöroloji polikliniğine sevk sağlanarak muayenesinin yapıldığı, uzman hekim tarafından ilaç reçetesi tanzim edildiği, 4 ay sonra kontrol notu yazıldığı, nöroloji uzman hekiminin muayene ve tedavi istemlerine uyulmak sureti ile başvurana ait sağlık işlemlerinin Kurum tabipliğince titizlikle takip edildiği,

f. Sonuç olarak Kurum sağlık birimi tarafından sağlık hizmetinin eksiksiz ve düzenli olarak sunulduğu ve takiplerinin gerçekleştirildiği, başvuranın beyan etmiş olduğu tüm muayene taleplerinin karşılandığı, hastane sevk taleplerinin sevk tarih sırasına göre yapıldığı, yapılamayan sevkleri için ise sevk planlaması yapıldığı, bu şekilde başvuranın talep ettiği sağlık hizmetlerinin eksiksiz olarak yerine getirildiği ve iddialarının gerçeği yansıtmadığı ve Kurum İdaresinin konuya ilişkin bir ihmali ve kusurunun bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*” başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)*”

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Kurumun görevleri*” başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un “*Başvurular*” başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği belirtilmiştir.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “*Ön inceleme*”

yapılması” başlıklı 48’inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

“Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; ... yönlerinden incelenir.”

9. Mezkûr Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Anayasa’nın 17’nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşme’nin (AİHS) 3’üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa’nın 15’inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde AİHS’in 15’inci maddesi ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *Selmouni/Fransa* [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 24760/94, 28.10.1998, para. 93).

13. AİHM, bir kötü muamelenin AİHS’nin 3’üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86).

14. AİHM, mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski – Polonya*, B. No: 44369/02, 20/1/2009, para.58.). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, *Krivolapov – Ukrayna*, B. No:5406/07, 2/10/2018, para. 76).

15. Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesine (CPT) göre, mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (Avrupa Konseyi, CPT, *Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri*, 1993, para. 34).

16. Anayasa Mahkemesi (AYM)’ye göre, kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin, -negatif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan hiçbir

bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra -pozitif bir yükümlülük olarak- yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (AYM, *Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, para. 50, 51).

17. Devletin, bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde, kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu; devletin, bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (AYM, *Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 81).

18. Bu kapsamda devlet -ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin- sağlık hizmetlerini hastaların yaşamlarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (AYM, *Nail Artuç*, B. No: 2013/2839, 3/4/2014, para. 35).

19. AİHM, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin yaşamlarını ve sağlıklarını koruma konusundaki pozitif yükümlülüğün, bu kişilerin tıbbi tedavilerine özen gösterilmesini ve yaşamı üzerinde oluşabilecek olası tehditleri engellemeyi de içerdiğini ve uygun bir tıbbi tedavinin sağlanması konusundaki eksikliklerin yaşam hakkını koruma yükümlülüğüne aykırılık teşkil edebileceğini belirtmektedir (AİHM, *İlhan/Türkiye*, B. No: 22277/93, 27/7/2000, para. 87; *Huyly/Türkiye*, B. No: 52955/99, 16/11/2006, para. 57, 58).

20. AİHM'nin benzer kararlarına göre, bir mahpusun doktor tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalanan olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (AİHM, *Hummatov/Azərbaycan*, B. No: 9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No: 59696/00, 26/10/2006, para. 83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B. No: 72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yaşağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No: 47152/06, 23/3/2016, para. 137).

21. AİHM, mahpusların özgürlüğünden alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorluklar dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması için insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerektiğini ifade etmektedir (AİHM, *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94).

22. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri" başlıklı 71'inci maddesi şöyledir:

"Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir."

23. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavisi" başlıklı 78'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır."

24. Başvuran somut olaya konu başvurusunda, 5 yıldır narkolepsi ve katapleksi hastalıklarının olduğunu ve tedavi amaçlı ilaç kullandığını, hastalıkları sebebiyle gün içerisinde aşırı ölçüde uyduğunu, Kurum doktoru

tarafından 3 aydır nöroloji bölümüne sevki yapılmadığından ilaçlarını alamadığını, Kurum doktorunun kasıtlı olarak hastaneye sevkini engellediğini iddia etmektedir.

25. Başvuru konusu iddia kapsamında muhatap tarafından, başvuran hakkında düzenlenen izahat raporu ve sağlık evraklarının onaylı suretleri yazı ekinde sunulmuştur.

a. Bu çerçevede, başvuranın Kuruma gelmiş olduğu 7/1/2023 tarihi ile 11/1/2024 tarihleri arasında toplam 52 defa Kurum revirine çıkartılarak muayenelerinin yaptırıldığı ve ilaç reçete edildiği, reçete edilen ilaçların kendisine elden teslim edildiği yine 9/1/2023 ile 1/12/2023 tarihleri arasında muayene edilmesi ve ilaç reçetesi tanzimi amacıyla 37 defa Kurum aile hekimine müracaat ederek muayene olduğu ve ilaç reçetesi tanzim edildiği, bunun dışında ortopedi, dahiliye, cildiye, göğüs hastalıkları, kulak burun boğaz, psikiyatri, genel cerrahi, diş ve acil polikliniğine 26 defa sevkini sağlanarak başvuran ile ilgili muayene ve tetkik yapılarak ilaç raporu tanzim edildiği bildirilmiştir.

b. Nöroloji sevkine ilişkin olarak; 8/8/2023 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesi Acil Polikliniğine sevki sağlanarak muayenesinin yapıldığı, 9/1/2023, 16/1/2023, 24/3/2023, 4/5/2023, 15/8/2023, 24/11/2023 tarihlerinde Kurum aile hekimi muayenesi ardından Ereğli Devlet Hastanesi nöroloji poliklinik sevkı yapıldığı, 29/11/2023 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesi nöroloji poliklinik sevkı planlanarak muayenesinin yapıldığı, 10/8/2023 tarihinde Ereğli Devlet Hastanesi ortopedi polikliniğine sevkı sağlandığı görülmüştür. Yine başvurana ait diş, psikiyatri, genel cerrahi, nöroloji kontrol ve engelli sağlık kurulu poliklinikleri olmak üzere toplamda 6 tane bekleyen sevk planlaması bulunduğu, bu poliklinikler için başvurana ait sağlık işlemleri planlamalarının yapıldığı bildirilmiştir.

26. Başvuranın iddiaları, muhatap kurumun cevapları ile muhatap Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgeler incelendiğinde; başvuranın 8/8/2023-10/8/2023 tarihleri arasında 9 kez nöroloji polikliniğine sevk edildiği, 7/1/2023-9/1/2023 tarihleri arasında 52 defa kurum revirinde sağlık hizmeti verildiği, 9/1/2023-11/12/2023 tarihleri arasında ilgili polikliniklere sevkini yapıldığı, başvuru tarihi itibarıyla başvurana ait sevk taleplerinin bulunduğu ve Kurumca bu sevklerin planlamasının yapıldığı görülmüştür.

27. Somut olay ilgili mevzuat hükümleri ve mahkeme kararları ışığında incelendiğinde; başvuranın Kuruma kabul edildiği tarihten itibaren Kurum tarafından muayene ve hastaneye sevk işlemlerinin sağlanarak ilaçlarının reçete edildiği, başvurana makul sürede ve özenli şekilde gerekli sağlık hizmetinin sunulduğu değerlendirildiğinden hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/9/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye